

Wyzwania

współpracy transgranicznej Polska–Białoruś (transgraniczny region województwo lubelskie i obwód brzeski)

Wstęp

Współpraca transgraniczna regionów stanowi obecnie jeden z bardziej interesujących przedmiotów badań. Publikacja dotyczy problematyki współpracy transgranicznej w procesie integracji europejskiej. Oprócz zagadnień teoretycznych finansowania współpracy transgranicznej, analizowana jest realizacja programów Unii Europejskiej na Białorusi. Prezentowane są handel Polski i Białorusi jako możliwość współpracy na poziomie państw, później na poziomie regionów obwód brzeski – województwo lubelskie. Analizowane są również główne bariery w poszerzeniu polsko-białoruskiej współpracy transgranicznej. Celem pracy jest ukazanie pozycji regionów we współpracy transgranicznej państw po obu stronach granicy w relacji do procesu poszerzenia Unii Europejskiej. W publikacji są opisywane przykłady, inicjatywy współpracy transgranicznej regionów znajdujących się w Unii Europejskiej i poza nią oraz następstwa wejścia Polski do Unii Europejskiej dla regionów.

1. Finansowanie współpracy transgranicznej na Białorusi. Programy Unii Europejskiej

Celem współpracy transgranicznej bezpośrednio sąsiadujących obszarów w Republice Białoruś i Rzeczypospolitej Polskiej jest zbliżenie lokalnych społeczności przez podejmowanie wspólnych działań zmierzających do wspierania rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego, inicjowanie kontaktów różnego typu instytucji – samorządów, placówek oświatowych, sportowych, kulturalnych, ochrona środowiska i innych.

Współpraca transgraniczna mogłaby przyczynić się do rozwoju biednych regionów Białorusi i Polski. Są to małe miasteczka, w których znajdują się upadające przedsiębiorstwa przemysłowe, a także duża liczba wsi.

Współpraca transgraniczna Polski i Białorusi opiera się na ratyfikowanej przez władze RP Europejskiej Konwencji Ramowej o Współpracy Transgranicznej między samorządami i władzami terytorialnymi z 21 maja 1980 r., sporządzonej w Madrycie, oraz podpisanych w Warszawie w maju i czerwcu 1992 r. traktatach o dobrym sąsiedztwie z Republiką Białorusi i Ukrainy¹.

W odróżnieniu od Białorusi wszystkie sąsiadujące z nią państwa podpisały Europejską Konwencję Ramową o Współpracy Transgranicznej. Przyczyną niepodpisania jest sytuacja wewnętrzna na Białorusi, gdzie prześladowane jest opozycje, gdzie państwo nie funkcjonuje według zasad demokracji i gdzie od prawie 10 lat umacnia się ostatnia w Europie dyktatura. Paradoksalnie, ale Rosja, która stoi za reżymem prezydenta Łukaszenki, tę konwencję już dawno podpisała.

Przed 2007 r. TACIS była najważniejszym finansowym instrumentem Programu Sąsiedztwa Polska–Białoruś–Ukraina Interreg III. Oto najważniejsze etapy w finansowaniu współpracy transgranicznej na Białorusi:

1. W ramach programu TACIS w latach 1991–1996 (około 54 mln euro) Białoruś otrzymała pomoc na rzecz rozwoju sektora prywatnego w dziedzinie produkcji i dystrybucji żywności oraz energetyki i transportu².

2. W latach 1996–1999 przeznaczono 37 mln euro w ramach programu TACIS. Wprowadzenie Rezolucji Rady Ministrów UE 15 października 1997 r. „O sytuacji na Białorusi” spowodowało wstrzymanie wsparcia technicznego na Białorusi³. Ale była kontynuowana pomoc humanitarna i program wsparcia dla demokratyzacji. Następny program Komisja opracowała w 1997 r. na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na Białorusi. Budżet tego programu, tj. 5 mln euro, był skierowany do mediów, NGO oraz do młodzieży.

3. Kolejne dofinansowanie odbyło się w 2000 r. i wydzielono około 5 mln euro w ramach programu „Small Projects”. Cele sfinansowania programu były następujące:

- rozwój społeczeństwa obywatelskiego;
- edukacja kadry menedżerskiej;
- wymiana edukacyjna (program TEMPUS).

¹ V. Pozdniak, *Europa regionów, Europejska polityka sąsiedztwa i Białoruś: w poszukiwaniu karty drogowej*, t. 3, Elektroniczne czasopismo „Wider Europe Review”, 2006, nr 3(9).

² Nota w sprawie sytuacji politycznej i gospodarczej Białorusi oraz jej stosunków z Unią Europejską, s. 15, Dyrekcja Generalna ds. Polityki Zewnętrznej Unii, Parlament Europejski, Bruksela, 27 października 2004 r.

³ Oficjalna strona internetowa programu rozwoju UNDP <http://un.by/ru/undp/news/belarus/17-05-04.html>

4. W 2001 r. UE zmieniła sposób izolacji Białorusi, co potwierdzono w prowadzeniu indykatywnego programu TACIS na Białorusi w latach 2000–2003. Ten dokument określał następującą działalność:

- konsultacje w kwestii przyjęcia menedżerskich decyzji;
- organizacja budownictwa;
- program TEMPUS;
- edukacja menedżerów.

5. W latach 2002–2003 na rozwój współpracy międzynarodowej istotny wpływ miało opodatkowanie unijnych środków. 22 października 2003 r. prezydent Białorusi wydał dekret nr 460 „O międzynarodowej pomocy technicznej”⁴, który uregulował ten problem.

Najważniejszymi beneficjentami PWP TACIS były: Państwowy Komitet Ochrony Granicy, Komitet Cel, Ministerstwo Bogactw Naturalnych i Ochrony Przyrody, władze wykonawcze Brzeskiego i Grodzieńskiego Obwodu.

6. W latach 2004–2006 rozpoczęto realizowanie **Programu Dobrosąsiedztwa** z budżetem około 23 mln euro, które planowano wydać na realizację projektów skierowanych na umocnienie współpracy transgranicznej między Unią Europejską a jej „nowymi sąsiadami”. Białoruś miała być finansowana z trzech programów: „INTERREG III Łotwa–Litwa–Białoruś”, „Polska–Białoruś–Ukraina INTERREG III A/TACIS CBC” i „Rejon Bałtyckiego morza INTERREG IIIB”.

Ale uczestnictwo Białorusi w takich projektach stworzyło sporo problemów i wykonanie tego planu też zostało zawieszone.

W grudniu 2004 r. na podstawie SP Komisja Europejska zaprezentowała projekty **Planów Współpracy** (Action Plans) – wynik analizy raportów o każdym z państw partnerów UE. Każdy plan został opracowany przy udziale zainteresowanego państwa. Plan Współpracy jest głównym politycznym dokumentem dalszego rozwoju zacieśniania współpracy sąsiedzkiej.

Wzięto pod uwagę specyfikę i uwarunkowanie każdego przypadku, określono priorytety i obszary działań, na których nastąpić powinna poprawa sytuacji w danym państwie: dialog polityczny i reformy, swobody demokratyczne, przygotowanie do uczestnictwa we wspólnym rynku, aspekty prawne, energetyka, transport, informacja społeczna, środowisko, badania i rozwój oraz polityka społeczna i relacje międzyludzkie. Plan Współpracy jest dokumentem operacyjnym wprowadzającym cele Europejskiej Polityki Sąsiedztwa w rzeczywistość.

7. UE zaczęła już prowadzić (2007–2013) **Europejską Politykę Sąsiedztwa i Partnerstwa** (European Partnership Neighborhood Instrument – EPNI), która jest skierowana do krajów niekandydujących do UE i niebiorących udziału w procesie przedakcesyjnym. W szczególny sposób polityka dotyczy tych państw, które

⁴ Informacyjna strona internetowa społecznych białoruskich stowarzyszeń www.ngo.by. Wykorzystanie charytatywnej pomocy.

zawarły z Unią Porozumienie Stowarzyszeniowe lub Porozumienie Partnerskie o Współpracy (Association Agreements lub Partnership and Cooperation Agreements)⁵.

Dziś Europejska Polityka Sąsiedztwa jest w stadium rozwoju, ale Komisja Europejska zaznacza, że będzie ona rozwijana wspólnie z partnerami UE: Algierią, Armenią, Azerbejdżanem, Białorusią, Ukrainą, Federacją Rosyjską, Egiptem, Gruzją, Izraelem, Jordanią, Libanem, Libią, Mołdawią, Marokiem, Autonomią Palestyńską, Syrią, Tunezją.

Dotąd pomoc w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa odbywała się za pomocą takich programów, jak TACIS (dla sąsiadów wschodnich i Rosji), MEDA (dla krajów śródziemnomorskich) oraz Europejskiej Inicjatywy dla Demokracji i Praw Człowieka EIDHR. Od 2007 r. programy MEDA i TACIS zostały zastąpione przez EPNI, bardziej elastyczny, dostosowany do polityki instrument nakierowany na stały rozwój oraz zbliżenie do przepisów i standardów Unii Europejskiej. Budżet EPNI wynosi ponad 12 mld euro. Cały budżet na politykę regionalną w tym okresie wzrósł do 36% budżetu UE albo 308 mld euro.

EPNI wyznacza następne cele: praworządność, dobre zarządzanie, przestrzeganie praw człowieka, w tym praw mniejszości, promocja dobrosąsiedzkich relacji, zasady gospodarki rynkowej i zrównoważonego rozwoju⁶.

Polskie struktury administracyjne pełnią ważną rolę w realizacji Europejskiej Polityki Sąsiedztwa na wyjątkowym odcinku granicy zewnętrznej Unii. Białoruś natomiast, podobnie jak obecnie, będzie mogła korzystać z pomocy w ramach EPNI, lecz najważniejszym celem wspieranym przez europejskie środki finansowe dla tego państwa będzie rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Największymi przeszkodami w otrzymaniu środków przeznaczonych przez UE dla Białorusi są:

- niesprostanie wniosków białoruskich partnerów ustalonym wymaganiom;
- różnica w zainteresowaniach potencjalnych partnerów w sąsiednich państwach;
- skomplikowana, biurokratyczna i długotrwała procedura realizacji projektów ze strony białoruskiej. Konieczność dopasowania projektów zgodnie z normatywnymi dokumentami: dekret prezydenta Białorusi o międzynarodowej pomocy technicznej, instrukcja Rady Ministrów Białorusi o pomocy technicznej. Oprócz tego wszystkie projekty muszą być zatwierdzone przez odpowiednie ministerstwa i przez specjalną komisję do spraw międzynarodowej pomocy technicznej. Dopiero później premier podejmuje ostateczną decyzję.

⁵ M. Kołodziejki, K. Szmigiel, *Międzynarodowa współpraca transgraniczna i międzyregionalna w kontekście polityki regionalnej państwa na lata 2007–2013*, Centrum Rozwoju Lokalnego, Warszawa 2004, s. 16.

⁶ Europa – oficjalny portal Unii Europejskiej www.europa.eu.int, grudzień 2004.

Europejska polityka współpracy z Białorusią na razie nie funkcjonuje w pełnym wymiarze. Białoruś jest uczestnikiem regionalnych programów współpracy jedynie na papierze. Widać wyraźnie, że Białoruś znajduje się między 1. a 3. modelem (tab. 1).

Tabela 1. Modele, formy i kierunki współpracy transgranicznej

Lp.	Modele współpracy przygranicznej	Formy współpracy przygranicznej	Kierunki współpracy przygranicznej
1	Barierowy	– spotkania i konsultacje – podpisanie umów	– bezpieczeństwo
2	Gradientny	– wykonanie wspólnych projektów – utworzenie stale działających grup roboczych	– migracja – targi przygraniczne
3	Kontaktowy	– utworzenie stale działającego organu – realizacja wspólnych programów	– kultura – kontakty socjalne – ekonomia – wspólne projekty inwestycyjne
4	Integracyjny	– utworzenie regionu integracji przygranicznej	– wolne przemieszczanie ludzi, towarów, faktorów produkcji, instytucji

Źródło: V. Pozdniakov, *Europa regionów, polityka europejska sąsiedztwa i Białoruś: w poszukiwaniu karty drogowej*, Project „Wider Europe Review”, 2004–2006.

W dalszej perspektywie może to doprowadzić do jeszcze większego zacofania Białorusi w porównaniu z sąsiadami w dziedzinie współpracy przygranicznej, w rozwiązaniu problemów, których nie da się rozwiązać w pojedynkę.

2. Handel Polska–Białoruś i inwestycje

Zgodnie z aktualnymi oficjalnymi danymi Białoruś należy do krajów o najszybszym wzroście PKB na świecie. W ubiegłym roku wzrost gospodarczy na Białorusi wyniósł ponad 8%. Poza tym gospodarka białoruska jest w znacznej mierze centralnie sterowana i zamknięta.

Jednocześnie nawet Międzynarodowy Fundusz Walutowy przyznaje, że deficyt budżetowy Białorusi jest niski i nie ma groźby kryzysu gospodarczego.

Obroty handlowe Polski z Białorusią w 2007 r. według źródeł zarówno polskich, jak i białoruskich charakteryzowały się wysoką dynamiką, jednak tempo wzrostu było niższe niż w latach poprzednich. Wzrost obrotów dotyczy zarówno polskiego eksportu, jak i importu, choć białoruski eksport rósł szybciej niż białoruski import z Polski.

Statystyki wskazują, że w ciągu ostatnich 4 lat białorusko-polskie obroty handlowe zwiększyły się 3,6-krotnie i przekroczyły w ubiegłym roku poziom 2,3 mi-

liarda dolarów. Polska zajmuje dziś piąte miejsce w stosunkach handlowych Białorusi z zagranicą.

Według informacji Ambasady Republiki Białoruś w Polsce wyniki 9 miesięcy 2007 r. świadczą o kontynuacji tendencji wzrostu obrotów handlowych między Białorusią a Polską. Dwustronne obroty towarowe w styczniu–wrześniu 2007 r. wzrosły o prawie 7 % i osiągnęły 1423,3 mln USD. Polski eksport zwiększył się o 6,9% (do 576,9 mln USD), białoruski – o 7% (do 846,4 mln USD)⁷.

Czy można inwestować na Białorusi? Są tacy, którzy to czynią, chociaż raczej należą do rzadkości. W 2007 r. inwestycje zagraniczne na Białorusi wyniosły 4 mld dolarów, chociaż bezpośrednie tylko 750 mln dolarów. Ale był to dwukrotny wzrost w porównaniu z poprzednim rokiem.

W czołówce zagranicznych inwestorów są: Wielka Brytania, Szwajcaria, Niemcy, Rosja, Austria, Chiny, Łotwa, USA. Polska zajmuje 10 pozycję i inwestycje stanowią 60 mln USD. Wartość polskich inwestycji na Białorusi jest niewielka, w 2002 r. wyniosła 157 mln dolarów. Wynika to, jak się wydaje, z braku inwestowania na Białorusi poważnych dużych inwestorów z Polski. Inwestują tu przeważnie tak zwani mali inwestorzy, którzy nie boją się ryzyka. Polacy najchętniej inwestują w branżach rolniczej, drzewnej oraz meblarskiej.

3. Przygraniczny region: województwo lubelskie i obwód brzeski

Dane statystyczne

Centrum województwa lubelskiego (Polska) oraz obwodu brzeskiego (Białoruś) w poszczególnych dziedzinach gospodarki oraz w życiu społecznym pełnią najważniejszą rolę.

Wspólną cechą regionu jest zmiana liczby ludności. Brześć to miasto, w którym liczba mieszkańców w okresie 1995–2005 wzrosła o 2,8% (do 301,4 tys.), a przyrost naturalny i saldo migracji są dodatnie⁸. W tym czasie w Lublinie liczba mieszkańców w ciągu 11 lat nieznacznie wzrosła (do 355 tys.), a ostatnio bardzo mały przyrost naturalny nie równoważy ujemnego salda migracji.

Przypada 10,5 i 28,5 podmiotów gospodarki narodowej (osoby prawne) na 1000 osób w Brześciu i Lublinie. Bardzo dużą rolę odgrywa szkolnictwo wyższe – działa tu ponad 70% uczelni wyższych regionu, a studiuje ponad 80% wszystkich studentów.

⁷ *Czy wiedzą sąsiedzi, jak kto siedzi?*, wywiad z Ambasadorem Republiki Białorusi w Polsce, Pawłem Łatuszką, „Fakty”, 19.02.2008 r.

⁸ *Miasta – stolice regionów w Euroregionie Bug w 2005 r.*, Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin 2007.

Handel

Stosunki handlowe obwodu brzeskiego z Polską są nierównomierne. Import z Polski stanowi 15,2% (79,2 mln USD) całego importu obwodu brzeskiego. Natomiast eksport do Polski wynosi zaledwie 2,3% (13,6 mln USD) eksportu obwodu. To są dane od stycznia do lipca 2007 r.

Najważniejsze towary to: płyta pilśniowa, mięso i produkty mięsne, sprzęt elektroniczny, metale i wyroby z nich. W eksporcie przeważają: drewno i wyroby z drewna, wyroby z mięsa i ryby, materiały budowlane, zboże.

Współpraca w dziedzinie produkcji przemysłowej i długoterminowych projektów inwestycyjnych

W 1996 r. w Brześciu utworzona została pierwsza w republice Wolna Strefa Ekonomiczna (WSE) „Brześć” na okres 50 lat, zajmująca powierzchnię ok. 70 km². Dobre położenie geograficzne Brześcia stwarza szansę do rozwoju ekonomicznego tej części obwodu i zagospodarowania nadwyżek siły roboczej z okolicznych rejonów.

Według danych statystycznych WSE w 2003 r. pracowało tam 99 przedsiębiorstw zagranicznych należących do obywateli Polski i 67 częściowo należących do Polaków, na dzień dzisiejszy⁹ zostało tylko 13. Przed wejściem Polski do Unii Europejskiej, w latach 2003–2004, polscy biznesmeni wykazywali większe zainteresowanie Białorusią. Tłumaczy się to tym, że polski biznes poszukiwał rynków zbytu dla swojej produkcji, która nie odpowiadała wymogom UE i były trudności ze zbytem w UE.

Handel przygraniczny

Handel przygraniczny jest specyficznym rodzajem działalności gospodarczej, charakterystycznym dla wszystkich obszarów nadgranicznych. Wszystkie przejścia graniczne na wschodzie służą przede wszystkim okolicznym mieszkańcom do przewozu wódki, benzyny i papierosów, które są wciąż znacznie tańsze na Białorusi niż w Polsce. Niektórzy przewozili ilości legalne, inni próbują przemycać. Dlatego trudno jest ująć w oficjalne statystyki wielkość i znaczenie handlu przygranicznego. Opieramy się głównie na danych szacunkowych, z których wynika, że przed wejściem Polski do Strefy Schengen handel przygraniczny stanowił istotne źródło dochodu dla wielu średnich i małych przedsiębiorstw.

⁹ Dane statystyczne Swobodnej Strefy Ekonomicznej „Brześć”, www.brest-region.by, 2003, 2004, 2007.

W regionie lubelskim ten rodzaj handlu realizowany jest przez tzw. bursiarzy, tj. osoby, które przyjeżdżają do Polski regularnie kilka razy w miesiącu samochodami ciężarowymi średniej wielkości typu VW Transporter. Z tego powodu ruch na granicy był utrudniony.

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej, wprowadzeniu nowego regulaminu przewozu towaru, również wprowadzenie wiz bardzo utrudniło handel przygraniczny. W regionach z wysokim bezrobociem handel przygraniczny wielu osób był jedynym źródłem dochodów i utrudnienie przekraczania granicy takim ludziom jest niehumanitarne.

Euroregion „Bug”

Porozumienie w sprawie stworzenia Stowarzyszenia Samorządów Euroregionu „Bug” – przygraniczny region Ukraina–Polska–Białoruś¹⁰ – zostało podpisane we wrześniu 1995 r. W ramach tego porozumienia Ukraina jest reprezentowana przez obwód wołyński i kilka rejonów obwodu lwowskiego, Polska zaś przez województwa chełmskie, lubelskie, tarnobrzesckie i zamojskie, które po reformie administracyjnej z 1999 r. częściowo weszły do województwa lubelskiego. W maju 1998 r. do Związku dołączył obwód brzeski (Białoruś) oraz województwo białoskopodlaskie (Polska, obecnie powiat bialski, województwo lubelskie).

Sprawy przygraniczne są priorytetem w działalności 7 grup roboczych Euroregionu. Do najważniejszych zadań grup roboczych należą: budowa nowych przejść granicznych, ochrona środowiska, organizacja wspólnych przedsięwzięć, prezentowanie Euroregionu „Bug”, rozwój współpracy gospodarczej i wymiana doświadczeń w zakresie oświaty, kultury, sportu itd. Aktualnie uczestnictwo brzeskiego regionu w działalności Euroregionu ma ograniczony charakter, tzn. że ten projekt jest faktycznie dwustronny, tj. polsko-ukraiński¹¹. Władze obwodu brzeskiego wykazują zbyt małe zainteresowanie tą działalnością albo nie dają gwarancji, że będą realizować już uzgodnione projekty międzynarodowe.

Najczęściej na terenie Polski z udziałem przedstawicieli obwodu brzeskiego w ramach związku transgranicznego Euroregion „Bug” odbywają się następujące imprezy:

- międzynarodowy festiwal „Styczniowe wieczory muzyczne”;
- festiwal „Z piosenką do Europy”;
- międzynarodowy festiwal folklorystyczny „Z chłopskiej ojczyzny”;
- międzynarodowy festiwal „Spotkania z muzyką, teatrem i folklorem nad Bugiem”;
- festiwal teatralny „Biała Wieża”;
- spotkania młodzieżowe „Młodzi razem”;

¹⁰ Strona internetowa Projektu TRIC www.tric.info, Euroregion Bug, 2007.

¹¹ V. Pozdniak, *op. cit.*

- zawody sportowe „Brzeskie nowalijki”;
- wymiana delegacji sportowych w boksie, podnoszeniu ciężarów, biegach sportowych, dźdzo, strzelaniu z łuku, wiosłowaniu, pływaniu.

Reżim wizowy

Ważne znaczenie dla mieszkańców przygranicznego regionu ma granica. Problematyczne jest otwarcie przejść granicznych dla pieszych. Na razie nie ma możliwości przekroczenia granic pieszo, co wyraźnie utrudnia kontakt sąsiadów po obu stronach granicy.

26 sierpnia 2003 r. została podpisana w Mińsku umowa między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a rządem Republiki Białorusi o ruchu osobowym. Celem umowy było ułatwienie podróży obywatelom Polski i Białorusi zgodnie z ich ustawodawstwem wewnętrznym i ze zobowiązaniami międzynarodowymi, zgodnie z prawem Unii Europejskiej, w warunkach obowiązywania od 1 października 2003 r. ruchu wizowego.

21 grudnia 2007 r. Polska weszła do Strefy Schengen, a to oznacza, że Białorusini do wjazdu do Polski potrzebują krótkoterminowej wizy Schengen albo długoterminowej wizy krajowej.

Koszty otrzymania wizy wzrosły kilkakrotnie¹²: koszt otrzymania wizy Schengen wynosi 60 euro, a wizy krajowej – 35 euro. Dla porównania wcześniej jednorazowa wiza kosztowała 5 euro. Dla wielu obywateli Białorusi jest ona zatem nieosiągalna.

Uczestnictwo w programach współpracy transgranicznej UE

Ze strony Unii Europejskiej obwód brzeski jest najbardziej ciekawym regionem dla UE z powodu jego strategicznego rozmieszczenia na terenie paneuropejskiego korytarza nr 2 Berlin–Moskwa. Brześć stanowi bramę wjazdową do krajów Wspólnoty Niepodległych Państw oraz UE. Biegnie tędy komunikacja drogowa i kolejowa łącząca Berlin i Warszawę z Mińskiem, Moskwą i Kijowem.

Pierwszym projektem TACISa było badanie przejść granicznych w celu polepszenia ich pracy. Brześć był wyznaczony na największe przejście graniczne i jednocześnie stanowił problem, który trzeba rozwiązać.

W 2002 r. oddano do użytku terminal przejścia granicznego Kozłowicze, współfinansowanego przez UE (16 mln euro)¹³. W Brześciu 4 marca 2008 r. w ramach projektu TACIS PWP zbudowano i zaczęło funkcjonować przejście graniczne Kozłowicze 2. Wkład UE do budżetu projektu – 14 mln euro.

¹² *Koszt polskich wiz dla obywateli Białorusi nie zmieni się 1 listopada*, „Białoruski nowości”, 2007.

¹³ R. Aleksandrow, *Jak się masz Sojuz?*, „Rosyjska federacja” nr 1/2007, http://www.russia-today.ru/2007/no_01/01_union_2.htm

Ciekawy jest również w Brześciu projekt TACISa „Transgraniczna informacyjna Platforma TRIC dla regionów Brześć–Biała Podlaska”, według którego powstało w 2002 r. pierwsze na Białorusi Informacyjne Centrum Transgraniczne. Infocentrum działa pod patronatem Administracji Obwodu Brzeskiego. Celem jego pracy jest intensyfikacja współpracy transgranicznej w regionie obwód brzeski – województwo lubelskie przez:

- informowanie społeczeństwa o reżymie wizowym, przekroczeniu granicy i socjalno-ekonomicznym rozwoju transgranicznego regionu;
- informowanie i okazanie pomocy w przygotowaniu wniosków do programów Unii Europejskiej;
- organizowanie i rozwój kontaktów między organizacjami i instytucjami transgranicznego regionu.

Infocentrum jest jedynym stałym źródłem informacyjnym o współpracy transgranicznej, programach UE w regionie brzeskim.

Podsumowanie

Białoruś i Polska są odwiecznymi sąsiadami. Pomimo prób rozpowszechnienia wrogości wobec Polski propagowanej przez oficjalne środki masowego przekazu Białorusi dla wielu Białorusinów duchowo o wiele bliżej do Warszawy niż do Moskwy. Jedno z podstawowych haseł dzisiejszej opozycji białoruskiej brzmi „Białoruś do Europy”. Ostatnie badania opinii społecznej świadczą, że prawie 12% Białorusinów chciałoby mieszkać we wspólnym z Polakami państwie. W takiej sytuacji współpraca transgraniczna, mimo wielu trudności, ma obiecującą przyszłość. Może ona niewątpliwie przyspieszyć procesy demokratyzacji na Białorusi.

Głównymi barierami w poszerzeniu polsko-białoruskiej współpracy przygranicznej są:

1. Polityka protekcjonizmu, prowadzona przez reżym Łukaszenki, skierowana na odizolowanie ludności Białorusi od zachodnich wpływów.
2. Brak stabilizacji ekonomicznej, wysoka stopa inflacji.
3. Administracja Białorusi nadal sprzeciwia się procesom prywatyzacyjnym.
4. Trudności z pozyskaniem wiz.
5. Nieprzychylny stosunek zarówno białoruskich, jak i polskich władz granicznych do przekraczających granicę.
6. Problem korupcji na granicy.
7. Niski poziom bezpieczeństwa towarów przekraczających granicę.
8. Białoruska i polska biurokracja przy sprawdzeniu dokumentów przewożonych.
9. Brak na Białorusi sprawnie działającego systemu bankowego.

10. Wysokie cła.

11. Brak sprawnie działającego systemu telekomunikacji na Białorusi.

Białoruś prowadzi politykę samoizolacji, która sprzyja jej marginalizacji na kontynencie europejskim. Zmusza to Białoruś do poszerzenia kontaktów z niektórymi krajami poza Europą (Chiny, Wenezuela, Iran). Jest to złe z punktu widzenia ekonomicznego. Aleksandr Makaryczew na podstawie badań K. Brauninga i P. Joniemi wskazuje na wzrost znaczenia terytoriów oddalonych od centrum w procesie globalizacji. Ale w przypadku Białorusi czynnik ten nie działa. Jej polityka ekonomiczna rozwija się coraz bardziej pod wpływem czynników politycznych. Jest to dobrze znana tendencja z okresu „zimnej wojny”. Dlatego programy współpracy transgranicznej mają dla przyszłości tego kraju ogromne znaczenie. Mogą zatrzymać proces samoizolacji i zawrócić Białoruś na drogę reform ekonomicznych, które są niezbędne dla kraju znajdującego się w sercu Europy.